

קִנְטָרִים

אֲשֵׁרֵי מִשְׁכֵּיל אֶל דָּל

וְהוּא

בְּאוֹר פְּסָקָה ל"ד וְהִנְמִשְׁךְ מִמְּנָה

בְּעֵינַיִן יַחֲוֹד הַשֵּׁם מִתּוֹךְ סֵפֶר

דִּעַת תְּבוּנוֹת לְמוֹרְנוּ וְרִבְנוּ

הַרְמַח"ל זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ

לד. אָמַר הַשֶּׁכֶל [לנשמה]: עֲתָה,
 כְּשֹׁנֵשִׁיב אֶל לִבִּנוּ כָּל סְדְרֵי מַעֲשָׂיו
 יִתְבַּרֵּךְ, כָּל הַמַּעֲשֵׂה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
 עָשָׂה מִנִּי [מִיָּמִי] שָׁיִם אָדָם עָלַי אֶרֶץ,
 וְכָל אֲשֶׁר הִבְטִיחַ לָנוּ לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי
 נְבִיאָיו הַקְּדוֹשִׁים, הִנֵּה מָה
 שְׂמֵתְבַרֵּר לָנוּ מִכָּל זֶה בְּרוּר גָּמוּר -
 הוּא עוֹצֵם יְחִוְדוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְתִרְאֵי
 שְׂכָל שְׂאָר מַעֲלוֹת שְׁלֵמוֹתוֹ הַבְּלָתִי
 בַּעֲלַת תַּכְלִית אֵינָם מִתְבַּרְרִים
 אֲצִלְנוּ כָּלֵל, [מִשׁוּם] שְׂאִין בָּנוּ כַּח
 לְהַשִּׁיג אוֹתָם. דֶּרֶךְ מִשָּׁל: יִדְעֵנוּ

שְׁהוּא חֶכֶם, אָבֵל לֹא הִשְׁגָּנוּ סוּף
 חֶכְמָתוֹ; יִדְעֵנוּ שְׁהוּא יוֹדֵעַ, וְלֹא
 הִשְׁגָּנוּ יְדִיעָתוֹ. וְעַל כֵּן אָמְרוּ זְכוֹרֹנָם
 לְבִרְכָה (פְּתִיחַת אֱלֹהֵי, תְּקוּנֵי זֹהַר),
 "אַנְתָּ הוּא חֶכִּים, וְלֹאֹ בְּחֶכְמָה
 יְדִיעָא, אַנְתָּ הוּא מִבִּין, וְלֹאֹ בְּבִינָה
 יְדִיעָא". וְכִיּוֹן שְׁאִין אָנוּ יְכוּלִים
 לְהַשְׁיֵג הַמַּעֲלוֹת הָאֵלֶּה, נִמְשַׁךְ לָנוּ
 מִזֶּה אֲסוּר הַחֲקִירָה בָּהֶם, כִּי עַל כָּל
 כִּיּוֹצֵא בְּזֶה נֶאֱמָר (חֲגִיגָה יג א, בְּשֵׁם בֶּן
 סִירָא) "בְּמַפְלָא מִמֶּךָ אֵל תְּדַרְשׁ,
 בְּמַכְסָה מִמֶּךָ אֵל תְּחַקֵּר"; וְכֵן אָמְרוּ

(ספר יצירה, פרק א) "אם רץ לבך -
שוב למקום".

אבל יחודו [של הבורא], אדרבא, זה
מתגלה ומתברר לנו ברור גמור.
ונמשך לנו מזה שלא די שהוא
מתברר לנו, אלא שחיבים אנחנו
להשיב אל לבנו הידיעה הזאת,
לתקע אותה בלבבנו בשוב גמור
בלי שום פקפוק כלל. והוא מה
שמצינו משה רבנו עליו השלום
מפי הגבורה (דברים ד לט): "וידעת

הַיּוֹם וְהַשְּׁבֹתָ אֶל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא
הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ
מִתַּחַת אֵין עוֹד". וּפִי עֲלִיוֹן מֵעִיד
בְּעֶצְמוֹ וּמוֹדִיעַ כִּי כָּל הַנְּלֻקֵּט מִכָּל
מִסְבוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר הוּא
מִתְהַפֵּף בְּעוֹלָמוֹ [עַל פִּי הַפְּסוּק (אִיּוֹב לז
יב): "וְהוּא מִסְבוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבוּלוֹתָיו
לְפַעֵלָם כֹּל אֲשֶׁר יֵצֵא עַל פְּנֵי תַבַּל אֲרָצָה"],
הֵלֵא הוּא גְלוּי יַחֲוֹדוֹ הַגָּמוּר הַזֶּה
כְּעֵנִין אָמְרוּ (דְּבָרִים ל ב לט): "רְאוּ
עֲתָה כִּי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים
עִמָּדִי", וּמְקַרָּא זֶה נֹאמֵר אַחֵר

שְׁכַלְל כָּל סְבוּב הַגִּלְגַּל שְׁהִיָּה עֲתִיד
 וּמִזְמָן לְהִיּוֹת סוֹבֵב בְּעוֹלָם, שְׁנַכְלַל
 הַכֹּל בְּדַבְרֵי הַשִּׁירָה הַהִיא שֶׁל
 הָאֲזִינוּ, וְכִמוּ שְׁפִשְׁטָן שֶׁל כְּתוּבִים
 עֲצָמָן מוֹכִיחַ; וְהֵנָּה חוֹתֵם הַחֲזוֹן
 שֶׁלוֹ חֲתָם בַּלְשׁוֹן הַזֶּה: "רְאוּ עַתָּה כִּי
 אֲנִי אֲנִי הוּא" וְגו'. וּבְדַבְרֵי הַנְּבִיא
 יִשְׁעִיָּה נִתְבָּאֵר בְּהַדְיָא [במפורש]
 (יִשְׁעִיָּה מִג י-יא): "לְמַעַן תִּדְעוּ
 וְתִאֱמִינּוּ לִי וְתִבְיִנּוּ כִּי אֲנִי הוּא, לְפָנַי
 לֹא נוֹצֵר אֵל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה, אֲנֹכִי
 אֲנֹכִי ה', וְאִין מִבְּלַעְדֵי מוֹשִׁיעַ";

וְכִמּוֹ שְׁכָתוּב (שם מד ו): "אֲנִי רִאשׁוֹן
 וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעְדֵי אֵין אֱלֹהִים";
 וְכִמּוֹ שְׁכָתוּב (שם מה ו-ז): "לְמַעַן
 יֵדְעוּ מִמְזֶרֶח שְׁמֶשׁ וּמִמַּעַרְבָּה כִּי
 אֶפֶס בְּלַעְדֵי אֲנִי ה' וְאֵין עוֹד. יוֹצֵר
 אֹר וּבּוֹרָא חֶשֶׁךְ עֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבּוֹרָא
 רָע. אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָּל אֱלֹהִים".

וְהִנֵּה "לְמַעַן יֵדְעוּ", "לְמַעַן תֵּדְעוּ
 וְתִבְיִנוּ" כְּתִיב, מִשְׁמַע שְׁרוּצָה
 שְׁנִדַּע בִּידִיעָה וְהִבְנָה. וְתִכְלִית כָּל
 הַהֲצֻלָּחָה שֶׁהוּא מִבְּטִיחַ לְיִשְׂרָאֵל

הוא התברר יחודו לעיני הכל. ודבר
 זה נזכר פעמים אין מספר בדברי
 הנביאים עליהם השלום (שם ב יא):
 "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא"; "והיה
 ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא
 יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד
 ט); "כי אז אהפך אל עמים שפה
 ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו
 שכם אחד" (צפניה ג ט). וסוף דבר,
 הלא זה עדותנו בכל יום תמיד
 (דברים וד): "שמע ישראל ה' אלקינו
 ה' אחד".

נִמְצָא, שְׁכָל מָה שְׁמִתְבָּרַר לָנוּ
 בְּאֵמַת מַעֲצָם שְׁלֵמוֹתוֹ הַבְּלָתִי
 בְּעֵלֶת תְּכֵלִית הוּא רַק יַחֲוֶדוּ הַשְּׁלָם.
 שְׁכַאֲשֶׁר נְבִיט בְּהַבְטָה עֵיוֹנִית עַל
 כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַחַת
 הַשָּׁמַיִם, נִרְאָה הַלּוֹף אֶחָד שְׁסוּבֵב
 וְהוֹלֵךְ, וְהִיָּתָה מְנוּחָתוֹ [מִטְרָתוֹ] רַק
 גְּלוֹי הָאֵמַת הַזֹּאת.

עֵתָה צְרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין הַיַּחֲוֶד הַזֶּה,
 וּמֵהוּ הַנִּרְצָה בּוֹ, וְהוּא מָה שְׁצוֹנֵנוּ
 הַכָּתוּב (דְּבָרִים ד לט): "וְהַשְׁבֵּת אֶל

לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיִם
 מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד",
 מִשְׁמַע שְׁצָרֶיךָ יֵשׁוּב הַדַּעַת וְעֵצָה
 נְכוֹנָה בְּעֵינֵי הַזֶּה. וְכָבֵר אִמְרַתִּי, זֶה
 יָם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם הוּא, שְׁיֵשׁ לָנוּ
 לְשׁוֹט בּוֹ כְּנַפְשֵׁנוּ שְׁבַעֲנוּ.

לה. אִמְרָה הַנְּשֻׁמָּה: מָה הַבְּנָה
 צְרִיכָה בְּזֶה? הֵנָּה יְחֻד - רְצוֹנוֹ לֹמַר
 שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא אֶחָד וְדַאי,
 וְאֵין זולתו.

לו. אָמַר הַשֶּׁכֶל: כֵּן, וְדַאי הוּא שְׁזָהוּ
 הָעֵינַיִן בְּכֻלָּל [-הפירוש העקרוני] אָבֵל
 עֵדִין דְּדָבָר זֶה צָרִיף לְפָנִים [-ביאור].
 וְהוּא מִמֶּשׁ מַה שְּׁאֵמַר הַכֶּתוּב (שם
 ד לה): "אֲתָה הָרֵאתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא
 הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ",
 שְׁפָרְשׁוּהוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין
 סז ב): "אֲפֹלוּ לְדָבָר כְּשָׁפִים". וְהֵינּוּ,
 כִּי הֵנָּה כְּשֶׁאֲנִי אֹמְרִים שְׁהַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא הוּא אֶחָד, אֵינֹו דֵי שְׁנַבִּין
 שְׁהוּא אֶחָד בְּמִצִּיאֹתוֹ, דְּהֵינּוּ שְׁאֵין
 מִצְוֵי מְכָרַח אֶלָּא הוּא [שהמצוי הזה

יתברך מוכרח שיהיה אחד ולא יותר.
 פירוש - שאי אפשר שִיִּמָּצְאוּ מצויים רבים
 שמציאותם מוכרחת מעצמם, אלא אחד
 בלבד" (דרך ה', א א ו), וְשֵׁאִין בּוֹרֵא
 אֱלֹא הוּא, אֲבָל צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין
 עוֹד, שֵׁאִין שׁוּם שְׁלִיט וּמוֹשֵׁל אֱלֹא
 הוּא; וְאִין מְנַהִיג לְעוֹלָמוֹ אוֹ לְשׁוּם
 בְּרִיָּה בְּעוֹלָמוֹ אֱלֹא הוּא; וְאִין מְעַכֵּב
 עַל יְדוֹ, וְאִין מוֹנֵעַ לְרִצּוֹנוֹ, וְזֶהוּ
 שְׁשֵׁלִיטָתוֹ יְחִידִית וּגְמוּרָה. וְהוּא
 הָעֵנִין מֵה שְׁנֵתְבָאָר בְּכַתּוּב (דְּבָרִים לֵב
 לט) "רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי הוּא וְאִין

אֱלֹהִים עֲמָדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה
 מִחֲצָתִי וְאֲנִי אֲרַפָּא וְאִין מִיָּדִי
 מִצִּיל"; וְכֵן נֶאֱמַר (איוב כג יג): "וְהוּא
 בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וְנִפְשׁוּ אֹתָהּ
 וַיַּעַשׂ"; וְכֵן אָנוּ מְעִידִים לְפָנָיו (שם ט
 יב): "מִי יֹאמֶר אֵלָיו מָה תַּעֲשֶׂה".
 וְתִדְעֵי שְׁזֵה יְסוּד גָּדוֹל לְאַמוֹנְתָנוּ
 הַיְהוּדָאִית, וְכִמוּ שֶׁנִּכְתַּב עוֹד לְפָנֵינוּ
 בְּסִיעֶתָא דְשָׁמַיָא.

וְאַמְנָם עֶקֶר הַיְהוּדִיעָה הַזֹּאת הִיא
 לְאַפּוֹקִי מִמִּינֵי סְבָרוֹת רְעוֹת

הַנוֹפְלִים בְּלִבּוֹת בְּנֵי אָדָם, מֵהֶם
 שֶׁנִּפְּלוּ בְּלֵב עֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה,
 וּמֵהֶם בְּלֵב רַב הַמּוֹן עִם הָאָרֶץ, מֵהֶם
 בְּלֵב גּוֹיֵי הָאָרֶץ, וּמֵהֶם בְּלֵב פּוֹשְׁעֵי
 יִשְׂרָאֵל הָרְאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ
 לַעֲשׂוֹת.

הִנֵּה הָעֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ מִשְׁנֵי
 מִיָּנַיִם, הַמִּין הָרְאשׁוֹן חָשְׁבוּ
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶעְלָה מִן
 הַדְּבָרִים הַשְּׁפִלִים, וְאִינוּ מִבֵּיט בָּהֶם
 וַיֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם תַּחְתָּיו, הֵם הִמָּה כּוֹכְבֵי

הַשָּׁמַיִם וְכִסְיֵיהֶם]-מזלותיהם. איוב
 ט ט], שָׂרִיָּהֶם וְכָל צְבָאָם, שָׁהֶם
 הַמְּשַׁגְּיָחִים בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן הֶעֱמִידוּ
 לָהֶם עֲבוֹדוֹת, עָשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחוֹת,
 לָהֶם יִזְבְּחוּ וְלָהֶם יִקְטְרוּ, לְהַמְשִׁיךְ
 מֵהֶם הַשִּׁפְעָה לְתוֹעֲלֹתָם.

הַמִּין הַשְּׁנַי אָמְרוּ, (חָס וְחֲלִילָה):
 שְׁתֵּי רְשׁוּיֹת הֵם, אֶחָד פּוֹעֵל טוֹב
 וְאֶחָד פּוֹעֵל רָע, בְּאִמְרָם, אֵין הַפֶּךְ
 בְּלֹא הַפְּכוּ; וּבִהְיוֹתוֹ הָאֵל יִתְבַּרֵּךְ
 שְׁמוֹ תַּכְלִית הַטּוֹב, יִהְיֶה חָס

וְחִלְיָהּ כְּנִגְדּוֹ מִי שֶׁהוּא תַּכְלִית
 הָרַע; וּמִשְׁנֵי מְקוּרֹת אֱלֹהִים, אָמְרוּ,
 נוֹלְדוֹת הַפְּעֻלוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 מְקַצְּתָם לְטוֹבָה וּמְקַצְּתָם לְרָעָה.
 וְהוּא עֲנִין (סְנֵהֲדֵרִין לט א) "מִפְּלֶגָא
 וּלְעֵלָא - דְּהוֹרְמִיז, מִפְּלֶגָא וּלְתַתָּא -
 דְּאֵהוֹרְמִיז" ["חֲלֻקְךָ הָעֲלִיּוֹן נִבְרָא עַל יַדֵּי
 שַׁד, וְהַתַּחְתּוֹן עַל יַדֵּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא".
 פִּי חֲבֵרוֹתָא שִׁם], שֶׁאָמַר הֵהוּא מִינָא
 [-כּוֹפֵר] לְאֵמִימֵר [הָאִמּוּרָא].

הַדְּעַת הַשְּׁלִישִׁית, הִיא דְּעַת הַמּוֹן
 הָאֲנָשִׁים, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁדַבְּרֵי הָעוֹלָם

הִזָּה הוֹלְכִים לְפִי חֻקוֹת טְבָעַם
שֶׁהִטְבִּיעַ הַבּוֹרָא בַּתְּחִתּוֹנִים,
וְהִשְׁתַּדְּלוֹתֶם וַחֲרִיצוֹתֶם הוּא
הַמּוֹעִיל וְעֲצֵלוֹתֶם הוּא הַמְּזִיק,
כְּעֲנִין (דְּבָרִים ח יז): "כֹּחֵי וְעֲצָם יָדַי
עָשָׂה לִי אֵת הַחֵיל הַזֶּה". עוֹד אָמְרוּ,
הַכֹּל תָּלוּי בַּמַּזָּל, וּמִקְרָה אֶחָד לְכֹל
[למשל, יש חכמים עשירים ויש חכמים
עניים וכדומה], וְאֵין כָּאֵן [בעולם הזה]
אֶלֶּא הַדָּרֶךְ הַטְּבָעִי, לֹא יוֹתֵר, אִם
לְהִטִּיב אִם לְהַרְע.

הַדַּעַת הַרְבִּיעִית הִיא דַּעַת [המִינִים]
גוֹיֵי הָאָרֶץ הָאוֹמְרִים: חָטָא יִשְׂרָאֵל,
"אֵין יִשׁוּעָתָה לוֹ בְּאַלְקִים סְלָה"
(תְּהִלִּים ג ג), חָס וְחִלְיָה, "כֶּסֶף נִמְאָס
קָרְאוּ לָהֶם" (יִרְמְיָהוּ ו ל). כִּי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם וְנָתַן לָהֶם
הַבְּחִירָה בְּיָדָם לִהְיוֹת צְדִיקִים אוֹ
רְשָׁעִים, וְהֵם הִרְשִׁיעוּ לַעֲשׂוֹת
וּמָנְעוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, שְׂיוֹכֵל
לְהִטִּיב עוֹד לָהֶם, כְּעַנְיָן (דְּבָרִים ל ב יח)
"צוּר יִלְדָּךְ תִּשְׂי" [וּדְרָשׁוּ עַל זֶה חֲז"ל
(אִיכָּה רְבֵה א ל ג): וּבִזְמַן שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל

יח

עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, כְּבִיכּוֹל מִתִּישִׁין כַּח
גְּדוֹל שֶׁל מַעֲלֵן]; וְהִכָּרַח לְעֶזְבֹּת אוֹתָם
וְלִהְיֵת לִיפָם בְּאֵמָה אַחֲרָת, חֶסֶד
וְחִלּוּלָהּ, מִפְּנֵי שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהוֹשִׁיעֵם. וְאַרְךְ הַגָּלוֹת מוֹרָה
לְכַאוֹרָה עַל זֶה [שֶׁה' נִטַּשׂ אֶת עַם
יִשְׂרָאֵל], וּמִפְּחִיד [אֶת אוֹתָם] הַלְּבָבוֹת
[שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל] שְׂאֵינָם חֲזָקִים
בְּאִמּוֹנָה הָאֲמִתִּית [לְפִיּהּ ה' לֹא נִטְשָׁנוּ
וְעֵתִיד לְגַאֲלָנוּ].

הַדַּעַת הַחֲמִישִׁית, הִיא דַּעַת פּוֹשְׁעֵי
יִשְׂרָאֵל, אוֹתָם שֶׁהָיוּ מִכִּירִים אֶת

קוֹנֶם וּמְכַוְנִים לְמַרְדּוֹ בּוֹ, כְּאִמּוֹן [מִלֶּךְ
 יְהוּדָה] שְׁאָמַר (סְנֵה־דְרִין קג ב) [בְּעֵינַיִן
 עֲבִירָה חֲמוּרָה שֶׁעָשָׂה]: "כָּלוּם מְכַוֵּן אֲנִי
 אֶלֶּא לְהַכְעִיס" [וּבְפָנֵינוּ: "כָּלוּם אֲנִי
 עוֹשֶׂה אֶלֶּא לְהַכְעִיס אֶת בּוֹרְאִי"], וְכָל
 דְּכֹוֹתָהּ [וְכָל שְׁכֻמוֹתָהּ]. וְקָרָא כְּתִיב
 (יִשְׁעִיָּהוּ ג ח): "כִּי כִשְׁלָה יְרוּשָׁלַם וַיְהוּדָה
 נָפַל כִּי לְשׁוֹנָם וּמַעֲלִלֵיהֶם אֶל ה' לְמַרְוֹת
 [לְהַקְנִיט (רש"י שם)] עֵינַי כְּבוֹדוֹ",
 שֶׁהָיוּ חוֹשְׁבִים שְׂיוֹכְלוּ לַעֲשׂוֹת נֶגֶד
 רְצוֹנוֹ חָס וְחֲלִילָהּ, וַיִּכְעִיסוּהוּ

בְּמַעֲשֵׂיהֶם הֲרַעִים כְּמִי שְׂמַכְעִים
 אֶת חֲבֵרוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ.

וְאַחֲרֵים חֲשָׁבוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכִשְׁפִּים
 וּקְסָמִים, וְאַחֲרֵים בִּידֵיעַת מַלְאֲכֵי
 הַשָּׁרַת וּמִשְׁמֵרוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ
 בַּמִּדְרָשׁ (אֵיכָה רַבָּה, פְּרָשָׁה ב ה) שְׁהִיוּ
 אוֹמְרִים לִירְמִיָּהוּ: "אַנָּה מִקִּיף לֵה
 מִיָּא, אַנָּה מִקִּיף לֵה אֲשָׁא" [זו לשון
 הַמִּדְרָשׁ: אֵת מוֹצֵא עַד שְׁלֵא בָאוּ הַשׁוֹנְאִים
 הִיָּה יִרְמִיָּה אוֹמֵר לָהֶם: עֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, שְׁלֵא
 תִּלְכוּ בַגְלוֹת. אֲמָרוּ לוֹ: אִם יָבוֹאוּ הַשׁוֹנְאִים
 מֵהַ יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת לָנוּ? חַד אֲמָר: אֲנֵה מִקִּיף

כא

לה חומת מיא, וחרינא אמר: אנא מקיף לה
חומת נורא, וחרינא אמר: אנא מקיף לה
חומת פרזלא. אמר להו הקדוש ברוך הוא:
בדידי אתון משתמשין? עמד הקדוש ברוך
הוא ושינה את שמותם של מלאכים - דעל
מיא עבד על נורא, ודעל נורא עבד על
פרזלא, והיו מזכירין שמותם מלמטה ולא
היו עונין להם, הדא הוא דכתיב (ישעיה מג
כח): "וְאַחֲלֵל שְׂרֵי קִדְשִׁי".

וְאַמְנָם הַמְּאֲמִין בְּיַחְוֹד וּמִבֵּין עֲנִינֵנוּ,
צָרִיךְ שְׂיִאֲמִין שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוּא אֶחָד יָחִיד וּמִיַּחַד שְׂאִין לוֹ
מוֹנֵעַ וּמַעֲכֹב כָּלֵל וְעֶקֶר בְּשׁוּם פְּנִים

וּבְשׁוּם צַד, אֵלֶּא הוּא לְבַדּוֹ מוֹשֵׁל
 בְּכֹל. לֹא מִבְּעֵיִת שְׂאִין רְשׁוֹת נִגְדּוֹ
 חָס וְחִלְיָה, אֵלֶּא הוּא עֲצֵמוֹ בּוֹרֵא
 הַטּוֹב וְהָרַע, כְּעִנְיֵן הַכְּתוּב (יִשְׁעִיהָ מֵהַ
 ז) "יּוֹצֵר אֹר וּבּוֹרֵא חֶשֶׁךְ עֹשֶׂה
 שְׁלוֹם וּבּוֹרֵא רָע, אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָּל
 אֵלֶּה"; שְׂאִין אַחַר תַּחֲתִיו שִׁיְהִיָּה לוֹ
 שְׁלִיטָה בְּעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שְׂאִין שׁוּם
 שֶׁר וְלֹא שׁוּם כַּח שְׁנֵי, כְּמוֹ שְׁחֻשְׁבוּ
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שֶׁהוּא לְבַדּוֹ מִשְׁגִּיחַ
 עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו הַשְּׁגָחָה פְּרֻטִית, וְאִין
 שׁוּם דְּבַר נוֹלַד בְּעוֹלָמוֹ אֵלֶּא מְרֻצוֹנוֹ
 וּמִיָּדוֹ, וְלֹא בְּמִקְרָה, וְלֹא בְּטַבֵּעַ, וְלֹא
 בְּמִזְל; אֵלֶּא הוּא הַשׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ
 וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ, וְגוֹזֵר כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
 בְּעֵלְיוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים, עַד סוֹף כָּל
 הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּכָל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ.

וּמַעֲוִצִים יַחֲוֵד שְׁלִיטָתוֹ הוּא שְׂאִין לוֹ
 שׁוּם הֶכְרַח וּכְפִיָּה כָּלֵל, וְכָל סְדֵרֵי
 הַמְּשַׁפֵּט וְכָל הַחֻקִּים אֲשֶׁר חָקַק -

כָּלֶם תְּלוּיִים בְּרִצּוֹנוֹ, וְלֹא שֶׁהוּא
 מְכָרָח בָּהֶם כָּלֶל. הִנֵּה כְּשֶׁרוּצָה -
 מְשַׁעֲבֵד רִצּוֹנוֹ כְּבִיכּוֹל לְמַעֲשֵׂי בְּנֵי
 הָאָדָם, כְּעֵנִין שְׁשָׁנֵינוּ (אָבוֹת ג יט):
 "וְהַכֹּל לְפִי רַב הַמַּעֲשֶׂה" [וזו נקראת
 'הנהגת המשפט': "שהקדוש ברוך הוא
 יושב ודן כל העולם כולו לפי מעשיהם
 הטובים והרעים" (דעת תבונות, סי' מח)];
 וְכִשְׁהוּא רוּצָה - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכֹל
 הַמַּעֲשִׂים, וּמְטִיב בְּטוֹבוֹ לְמִי
 שְׁרוּצָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ
 עָלָיו הַשְּׁלוֹם (בְּרִכּוֹת ז א): "וְחִנַּתִּי

אֶת אֲשֶׁר אָחֻזְךָ (שמות לג יט) - אֶף עַל
 פִּי שְׂאִינוֹ הָגוֹן". וּכְבֹר נְאֻמֶר (איוב לה
 ו): "אִם חָטֵאתָ מֵהַ תִּפְעַל בּוֹ וְרַבּוֹ
 פָּשְׁעֶיךָ מֵהַ תַּעֲשֶׂה לוֹ" [וְזוֹ נִקְרָאת
 'הַנְּהַגַת הַיַּחֲוֹד': לַתַּת תַּגְּבוּרַת לְרַע בְּלֹא
 הַשְׁקִיף אֶל זְכוֹת הַצַּדִּיקִים; אֲדַרְבֵּא, אִז
 "נִבְּנוּ עֲשֵׂי רִשְׁעָה" (מְלֻאכֵי ג טו), וְהַצַּדִּיקִים
 נִשְׁפָּל רֵאשִׁים לַעֲפָר. וְאַחֲרַי זֶה יִגְלֶה
 מִמִּשְׁלַתּוֹ כֹּוֹ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רַע אֲלֵא טוֹב
 בְּעוֹלָם (דַּעַת תְּבוֹנוֹת, ס' קסו); וְאִז
 נְאֻמֶר (יִרְמְיָהוּ נ כ): "בֵּימֵי הַהֵם
 וּבִעֵת הַהֵיא נֶאֱמַר ה' יִבְקֹשׁ אֶת עֹנֵן
 יִשְׂרָאֵל וְאִינְנוּ וְאֶת חַטָּאת יְהוּדָה

וְלֹא תִמְצָאִינָהּ כִּי אֶסְלַח לְאִשְׁרֵי
 אֲשֶׁר־אִיר"; וְכֵן נֹאמַר (ישעיה מח יא):
 "לְמַעַנִי לְמַעַנִי אַעֲשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל";
 "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מוֹחָה פְּשָׁעֶיךָ
 לְמַעַנִי וְחַטָּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר" (ישעיה
 מג כה); וְכֵן נֹאמַר (זכריה ג ט): "וּמִשָּׁתִּי
 אֶת עֵוֹן הָאָרֶץ הֵהִיא בְּיוֹם אֶחָד".

זֹאת נְחַמְתָּנוּ בְּעַנְיֵנוּ, כִּי לֹא עַל
 מַעֲשֵׂי־נוּ יִפְקֹד [יגאלנו. שמות ג טז],
 וְלֹא לְזְכוּתֵנוּ יִמָּתִין, אוּ מִחֲסָרוֹן
 מַעֲשֵׂים יַחְלִיפֵנוּ חֶסֶד וְחִלּוּלָהּ, אֲלֵא

מִפְּנֵי הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
 לְאַבוֹתֵינוּ וְהַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת. הֲנִי
 אֶפִּילוּ אִם לֹא יִהְיֶה זְכוּת בְּיִשְׂרָאֵל -
 כְּשִׁיגִיעַ עֵת מוֹעֵד, יוֹם נִסְתֵּם בְּלִבּוֹ,
 הֲנִי עַל כָּל פָּנִים יוֹשִׁיעֵנוּ וַדָּאִי, כִּי
 אֲדוֹן כָּל הוּא וַיְכוּל לַעֲשׂוֹת כֵּן
 כְּשֶׁהוּא רוֹצֵה.

וּמִמָּה שְׁצָרֶיךָ לְהֶאֱמִין, הוּא קְרוֹב
 לָמָּה שֶׁהַזְּכָרְנוּ עִתָּהּ, וְהֵינּוּ שְׂבֵהִיּוֹת
 שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֵינוֹ מְכָרַח
 בְּמַעֲשָׂיו, עַל כֵּן לֹא יוּכַל שׁוֹם נִבְרָא

כח

לְהִתְחַזֵּק וּלְעֲשׂוֹת נְגִדוֹ, אֲפִילוֹ
שִׁישְׁתַּמֵּשׁ [האדם] מִן הַחֻקִּים
וְהַסְּדָרִים עֲצָמָם שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ
חֻקָּק, כִּי הֵרִי הוּא [יתברך] עֲשָׂאָם,
וְהוּא יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָם וּלְבַטְּלָם
כְּרָצוֹנוֹ; וְהֵינּוּ (סְנֵהֲדָרִין סז ב) "אֵין עוֹד
מְלַבְּדוֹ - וְאֲפִילוֹ כְּשָׁפִים" [פירש רש"י
שם : "אין בהן כח לפני גזרתו, שאין כח
מלבדו"], שְׁזַכְּרָנוּ לְמַעַלָּה. שְׁאֵף עַל
פִּי שְׁלֵפֵי סְדָרֵי הַמַּעֲרָכָה הָעֲלִיוֹנָה
שְׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעָרָךְ, הִנֵּה
כְּשָׁפִים מְכַחֲשִׁים פְּמַלְיָא שֶׁל

מַעֲלָה (סְנֵהֲדָרִין שָׁם), הִנֵּה כְּשֶׁהוּא
 רוֹצֶה - מוֹשֵׁל בְּכַחוֹ וּמִבְטָלָם וְהָיוּ
 כְּלֵא הָיוּ, וְלֹא כִּי [פִי מֵהָ] שָׁחֲשָׁבוּ
 הַפְתָּאִים שְׂיֻכְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִכְּלִי
 עֲצָמָם [כְּמוֹ שְׁמוֹת הַקּוֹדֵשׁ] כְּנִגְדּוֹ חָס
 וְחֲלִילָהּ. הֵרִי רָאוּ כִּי שָׁקֵר נִסְכָּם -
 מִצּוֹפִים בְּשָׁקֵר. יִרְמִיָּהוּ יִיד], לֹא לְעֶזֶר
 וְלֹא לְהוֹעִיל בָּם. הוּא אֲדוֹן כָּל, וְאֵין
 זוֹלָתוֹ.

וְאִמְנָם זֶה הוּא מֵה שֵׁישׁ לָנוּ
 לְהֵאֱמִין בְּאִמּוֹנָהּ.

אֶף בְּרוּר הָאֱמֶת הַזֹּאת הוּא
הַמִּתְגַּלֶּה מִכָּל הַמַּעֲשִׂים, מִכָּל
הַבְּרִיּוֹת וּמִכָּל הַהִבְטָחוֹת [שהבטיחנו
ה' על ידי נביאיו] וְכִמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל.

וְנִמְצָא, שְׁגָלוֹי יְחֻדּוּ זֶה הוּא מֵה
שְׂרָצָה בּוֹ הָרָצוֹן הָעֲלִיוֹן, וְעַל פִּי
כּוֹנֵה זֹאת חָקֵק חֻקּוֹת נִבְרָאיו; וְכֹל
הַמְּסֻבּוֹת אֲשֶׁר גָּלְגַל וְסִבֵּב הֵם מֵה
שְׂצָרִיף כְּדֵי לָבֵא לְתַכְלִית הַזֶּה.

וְהִנֵּה נוֹכַל לֹמֵר שֶׁכָּל הָעוֹלָם
וּמְלוֹאוֹ, וְכֹל אֲשֶׁר נוֹכַל לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ,

הַכֹּל תָּלוּי וְעוֹמֵד עַל עֵינֵי שְׁלֵמוֹת
 יַחֲדוֹ יִתְבָּרַךְ שְׂרָצָה לְגִלוֹת בְּפַעַל
 לְעֵינַי הַנְּבִרָאִים הָאֵלֶּה. וַיּוֹלֵד מִזֶּה
 שְׂכָאֲשֶׁר נִבְיָן גְּלוּי יַחֲדוֹ זֶה בַּמָּה
 תָּלוּי, נִבְיָן גַּם כֵּן חֻקוֹת הַנְּבִרָאִים
 הָאֵלֶּה, אֵיךְ הֵם מְסַדְּרִים וְעַל מָה
 הֵם עוֹמְדִים.

וְתִרְאֵי עוֹד לְפָנִים בְּסִיעֵתָא דְשָׁמַיָא
 אֵיךְ כְּשֶׁרָצָה הָרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן לְבָנוֹת
 עוֹלָמוֹ וּלְנַהֲגוֹ עַל עֵינֵי זֶה - מִזֶּה
 נִמְשָׁךְ וְנוֹלָד כָּל הַהֲלוֹךְ הַזֶּה שְׂזַכְרֵנוּ,

לב

דְּהִינּוּ חֶסֶרֶן הָאָדָם, וּשְׁלֵמוֹת
עֲבוֹדָתוֹ, וְקִבּוּל שְׂכָרוֹ, מֶה שְׁלֵא
נִמְשָׁךְ מִשּׁוֹם סֵדֶר אַחֵר.

megiv32@gmail.com